

علی تسلیمی

نقد ادبی

نظریه‌های ادبی و کاربرد آنها
در ادبیات فارسی

ketabtolah

نقد ادبی

نظریه‌های ادبی و کاربرد آنها
در ادبیات فارسی

دکتر علی تسلیمی

نشر اختران

سرشناسه	: تسلیمی، علی، ۱۳۳۰ - م.
عنوان و نام پدیدآور	: نقد ادبی: نظریه‌های ادبی و کاربرد آنها در ادبیات فارسی / علی تسلیمی
مشخصات نشر	: نشر اختران: تهران، ۱۳۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۵ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۷-۰۶۸-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فزیا.
یادداشت	: این کتاب سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۹۰ توسط کتاب‌آمه منتشر شده بود
یادداشت	: واژه‌نامه.
موضوع	: نقد ادبی.
موضوع	: ادبیات فارسی - تاریخ و نقد
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ن ۷ ت ۵ / PNA۱
رده‌بندی دیوبی	: ۸۰۱ / ۹۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۸۷۵۷۳

نشر اختران

نقد ادبی

نظریه‌های ادبی و کاربرد آنها در ادبیات فارسی

نویسنده: علی تسلیمی

طراح جلد: ابراهیم حقیقی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵ - سوم ۱۴۰۱

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی پارسیان - چاپ چکاد

تهران - کارگر جنوبی - خیابان روانمهر - پلاک ۱۵۲ تا ۱ تلفن: ۰۲۲۵-۶۶۴۱۰۳۲۵ و 090-Akhtarana
 Instagram: akhtaranaPub -- www.akhtaranaBook.ir -- akhtaranaBook@yahoo.com

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۷-۰۶۸-۸

همه حقوق برای نشر اختران محفوظ است

بها: ۱۵۰۰۰۰

سپاسگزاری

از همه‌ی دوستانی که بسیاری از غلط‌های ویرایشی و شکاف‌های علمی چاپ نخست اثر را نشانم دادند، سپاسگزارم: آقایان دکتر بهزاد برکت و سینا جهان‌دیده که منابع و پیشنهادهای خوبی ارائه دادند، آقای علی نصرتی سیاه‌مزگی که همه‌ی مشکلات آن را مو به مو با من در میان نهادند، همه‌ی دانشجویان دانشگاه گیلان به‌ویژه آقای حبیب‌املاکی و مهدی فرخ‌روز که با پرسش‌ها و پیشنهادهای خود، جاهای خالی اثر را پر کردند، و آقای سعید اردهالی که بسیاری از ارزش‌های کارم بدهکار ایشان است.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۳	یازده فصل کتاب
فصل ۱	
متن‌گرایی (نقد انگلیسی - آمریکایی)	
۱۹	نظریه نقد نو
۲۴	متن: «باد ما را خواهد برد»
۲۶	کاربرد نظریه (نقد نو)
۳۰	نظریه نقد اخلاقی نو
۳۳	متن: من دنیا را بیشتر دیدم
۳۶	کاربرد نظریه (نقد اخلاقی نو)
فصل ۲	
فرمالیسم روسی	
۴۱	نظریه تمهید (صناعت)
۴۲	نظریه کارکرد
۴۵	متن: چشم‌های دکمه‌ای من
۴۸	کاربرد نظریه‌ها (تمهید و کارکرد)
۵۰	نظریه گفت و گویی و کارناوالی
۵۵	متن: اقدام مبین پرستانه
۵۹	کاربرد نظریه (نقد گفت و گویی و کارناوالی)
۶۰	
فصل ۳	
ساخت‌گرایی	
۶۵	نظریه‌های روایت و تقابل‌های دوتایی
۶۸	متن: پاکان
۷۵	کاربرد نظریه‌ها (روایت و تقابل‌های دوتایی)
۷۶	

۸۳	نظریه استعاره و مجاز
۹۰	متن: قفس
۹۲	کاربرد نظریه (استعاره و مجاز)

فصل ۴

۹۷	خواننده محوری و نیت مولف
۱۰۰	نظریه پدیدارشناسی «مکتب ژنو»
۱۰۲	نظریه واکنش خواننده
۱۰۴	متن: ماهی و جفتش
۱۰۶	کاربرد نظریه (پدیدارشناسی و واکنش خواننده)
۱۱۰	نظریه دریافت (مکتب کنستانس)
۱۱۳	متن: کتیبه
۱۱۶	کاربرد نظریه (دریافت)

فصل ۵

۱۲۱	روانکاوی و اسطوره
۱۲۲	نظریه ناخودآگاه
۱۲۵	متن: مهرة مار
۱۲۵	کاربرد نظریه (ناخودآگاه)
۱۲۹	نظریه ناخودآگاه جمعی (روانشناسی اساطیر)
۱۳۴	متن: تعویض مرکب
۱۳۶	کاربرد نظریه (ناخودآگاه جمعی)
۱۴۰	نظریه مردم‌شناسی اساطیر
۱۴۴	متن: نا انتها حضور
۱۴۵	کاربرد نظریه (مردم‌شناسی اساطیر)

فصل ۶

۱۵۰	جامعه‌شناسی و مارکسیسم
۱۵۴	نظریه انتقادی (مکتب فرانکفورت)
۱۶۰	نظریه بازتاب واقعیت
۱۶۸	نظریه ایدئولوژی
۱۷۲	متن: ندارد
۱۷۲	کاربرد نظریه (نظریه‌های مارکسیستی به ویژه بازتاب)

۱۷۶		متن: سه قطره خون
۱۷۷		کاربرد نظریه (نظریه‌های مارکسیستی به ویژه ایدئولوژی)

فصل ۷

پساساخت‌گرایی

۱۸۳		نظریه مدلول‌های نامعین (متن نویسا و متکثر و مرگ نویسنده)
۱۸۴		متن: غراب (با نگاهی به شعر ماهی)
۱۸۵		کاربرد نظریه (مدلول‌های نامعین)
۱۸۸		نظریه ناخودآگاه زبانی
۱۹۱		متن: مرگ نامری
۱۹۸		کاربرد نظریه (ناخودآگاه زبانی)
۲۰۰		نظریه و اساسی (ساخت‌شکنی)
۲۰۴		متن: کوتاه و عاشقانه... بشود یا نشود
۲۰۷		کاربرد نظریه (و اساسی)
۲۰۸		

فصل ۸

پسامدونیسم

۲۱۲		نظریه بی‌مرزی میان واقعیت و فراواقعیت
۲۱۴		نظریه پایان روایت‌های کلان
۲۱۸		متن: دوباره از همان خیابان‌ها
۲۲۲		کاربرد نظریه‌ها (بی‌مرزی و روایت‌های کلان)

فصل ۹

بوطیقا و فرهنگ

۲۲۸		نظریه گفتارهای قدرت و ایدئولوژی
۲۲۹		متن: سدنار
۲۳۵		کاربرد نظریه (گفتارهای قدرت و ایدئولوژی)
۲۳۵		نظریه تاریخ‌گرایی نوین
۲۴۰		متن: حلاج
۲۴۲		کاربرد نظریه (تاریخ‌گرایی نوین)
۲۴۴		نظریه ماتریالیسم فرهنگی
۲۴۸		متن: در خانه
۲۵۱		کاربرد نظریه (ماتریالیسم فرهنگی)
۲۵۴		

فصل ۱۰

- ۲۵۹ فمینیسم: جمع بندی نظریه‌ها
۲۶۴ نظریه‌های فمینیستی (جمع بندی نظریه‌ها)
۲۶۹ متن: درد دل‌های دار و دسته ما
۲۶۹ کاربرد نظریه (نظریه‌های فمینیستی)

فصل ۱۱

- ۲۷۴ نقد پسااستعماری، یک نتیجه
۲۷۶ نظریه‌های پسااستعماری
۲۸۴ متن: مجسمه آزادی
۲۸۶ کاربرد نظریه (نظریه‌های پسااستعماری)

پیوست (داستان‌های کوتاه بررسی شده)

- ۲۹۲ اقدام میهن پرستانه (بهرام صادقی)
۲۹۶ پلکان (ابو تراب خسروی)
۳۰۵ درد دل‌های دار و دسته ما (فریبا مقدم)
۳۱۱ دوباره از همان خیابان‌ها (بیژن نجدی)
۳۲۰ سه تار (جلال آل احمد)
۳۲۵ سه قطره خون (صادق هدایت)
۳۳۴ کوتاه و عاشقانه... بشود یا نشود؟ (محمد محمد علی)
۳۳۹ مهرة مار (م. ا. به آذین)
۳۴۷ ندارد (علی اشرف درویشیان)

کتاب نامه

- ۳۵۲ کتاب نامه فارسی
۳۵۹ کتاب نامه خارجی

نمایه

- ۳۶۳ نمایه نام‌ها
۳۶۸ نمایه آثار
۳۷۰ نمایه واژگان

مقدمه

نظریه‌های ادبی در جهان غرب به‌طور گسترده بررسی شده است اما توضیحات دوباره و بازتولید آنها هنگامی سودمندتر خواهد بود که با رویکردهای تمرینی - عملی و کاربردی همراه باشد. گروهی به ویژه در جهان غرب دست به این کار زده‌اند. از مهم‌ترین آثار که در این باره نوشته شده کتاب نظریه ادبی و نقد عملی رمان سفدن است که انگیزه اصلی کارم در این کتاب به شمار می‌رود. با اینکه این کتاب نتوانسته اصل رمان‌ها را در خود جای دهد، اشاره‌های مفیدی از نظریات در این آثار کرده است، اما از آنجا که همه خوانندگان به ویژه ایرانی با اصل این آثار خارجی آشنا نیستند، چندان از این گونه آثار بهره‌مند نمی‌گردند. علت اساسی دشواری‌های نقد ادبی در همین ناآشنایی‌هاست که خوانندگان نمی‌توانند در آن نضاها قرار گیرند تا به دریافت سودمندی دست یابند. از همین رو در کتاب حاضر تلاش کرده‌ام این نظریات را، همراه با گزارش اجمالی، در شعر و داستان کوتاه ایرانی نشان دهم؛ هم از جهت آشنا بودن این آثار برای ایرانی‌ها و هم از جهت دسترسی به این آثار در همین کتاب و نیز امکان خواندن آن در زمانی اندک. بدین سبب به خوانندگان محترم پیشنهاد می‌شود که پیش از بررسی و نقد هر اثر، به دقت خود اثر (داستان یا شعر) را بخوانند (شعرها و داستان‌های دو سه صفحه‌ای بر جای خود است و داستان‌های دیگر به پیوست ارجاع شده است). این دغدغه‌ها سبب گردیده است که پیش از بررسی هر اثر خلاصه‌ی داستان‌ها نیز ارائه شود. بسیاری از نظریات را آسان، روشن و تفکیک شده مطرح کرده‌ام و احتمالاً خواننده پس از مطالعه این کتاب دست‌کم موافق خواهد بود که نویسنده در هدف کار خود یعنی عینی‌کردن و کاربردی نمودن نظریه‌های ادبی گامی برداشته است.

روش کار، بنابراین، بیان نظریه‌های ادبی و تحلیل متون کوتاه ادبیات معاصر ایران بر پایه هر یک از این نظریه‌هاست، و در حد توان از بیان نمونه‌های تکه‌تکه

نظریه‌های ادبی در جهان غرب به‌طور گسترده مورد بررسی قرار گرفته و دیگر توضیحات دوباره و بازتولید آن در ایران سوده‌اند به نظر نمی‌رسد روشن است که توضیحات خود صاحب‌نظران و شاگردان آنان کافی است و بهتر است که ما تنها به مطالعه و ترجمه آنها رو کنیم. اما رویکردهای ترمیمی، عملی و کاربردی به این نظریه‌ها همچنان کاری شایسته است و گروهی به‌ویژه در جهان غرب دست به این کار زدند.

در کتاب حاضر تلاش شده است این نظریه‌ها، همراه با گزارش اجمالی، در شعر و داستان کوتاه ایرانی نشان داده شود. این تمرین با آثاری صورت گرفته که ایرانی‌ها با آنها آشنا نیستند و در همین کتاب نیز خواندن آن در زمانی اندک میسر است.

از این نویسنده:

- گزاره‌هایی در ادبیات معاصر ایران (داستان)
- گزاره‌هایی در ادبیات معاصر ایران (شعر)
- ریاضی‌های خیال و نظریه کیفیت زمان

نشر اختران

akhtar
www.akhtarbook.ir
@akhtarbook
akhtarbook@yahoo.com

